

Vleermuisonderzoek Liesveldweg 65 te Ameide

Aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Status:	Definitief
Project:	BE/2017/394
Datum:	17 mei 2018
Samensteller(s):	ing. M.J. Visschers
Collegiale toets:	ing. C.J. Blom
Opdrachtgever:	 Buro SRO B.V. 't Goylaan 11 3525 AA Utrecht
Contactpersoon:	mevr. E. Baeten

Disclaimer

Blom Ecologie B.V. is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie bv.

© Blom Ecologie B.V./ Buro SRO B.V.

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie bv worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Inhoud

1 Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Plangebied en ruimtelijk ingreep	6
1.3 Te verwachten soorten en functies	7
1.4 Kader Wet natuurbescherming	7
2 Methode.....	9
2.1 Methode	9
2.2 Inventarisatie	9
3 Resultaten.....	11
3.1 Waargenomen soorten	11
3.2 Aanwezige gebiedsfuncties	12
4 Conclusie	15
4.1 Conclusie	11
4.2 Vervolgstap(pen)	12
5 Literatuur.....	16

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aan de Aan de Liesveldweg 65 te Ameide is de Hendrik van Brederode school gevestigd. De gemeente Zederik heeft het initiatief genomen om het huidige schoolgebouw te saneren ten bate van de realisatie van een nieuw schoolgebouw. Deze ontwikkeling leidt mede tot de sanering van 't vishokje Ameide ter hoogte van Doelakkerweg 63 en de sanering van drie geschakelde woningen aan Prinses Marijkeweg 29-31. De terreinen van deze panden zullen ingericht worden als onderdeel van het schoolplein. Ten behoeve van de beoogde ontwikkelingen dient het vigerende bestemmingsplan gewijzigd te worden. Omdat tijdens de werkzaamheden mogelijk negatieve effecten voor beschermde soorten op kunnen treden is het plangebied onderzocht op aanwezige beschermde natuurwaarden (Vos, 2017).

Figuur 1 De planlocatie (rood kader) is gelegen aan Liesveldweg 65, Doelakkerweg 63 en Prinses Marijkeweg 29-31 te Ameide (bron: ruimtelijkeplannen.nl).

Op basis van dit onderzoek kon de aanwezigheid jaarrond beschermde rust- en/of verblijflocaties van de vleermuizen niet worden uitgesloten. Om de mogelijk negatieve effecten voor deze soort in kaart te brengen was aanvullend onderzoek noodzakelijk. Buro SRO B.V. heeft Blom Ecologie B.V. verzocht dit aanvullend onderzoek uit te voeren. In voorliggende rapportage worden de bevindingen beschreven.

Onderzoeksdoel

In dit aanvullende onderzoek naar vleermuizen zijn de volgende onderzoeksvragen centraal gesteld:

- Zijn vleermuizen aanwezig in het plangebied?
- Op welke wijze maken vleermuizen gebruik van het plangebied? Zijn in het plangebied vaste rust- en verblijfplaatsen aanwezig?
- Hebben de voorgenomen activiteiten een negatief effect op de voorkomende soort(en) en/of de functionaliteit van de leefomgeving van vleermuizen?

1.2 Plangebied en ruimtelijk ingreep

Plangebied

De planlocatie betreft het terrein van de Hendrik van Brederodeschool gelegen aan de Liesveldweg 65 te Ameide (Figuur 1). Het bestaande schoolgebouw wordt gesaneerd ten bate van de realisatie van een nieuw schoolgebouw. De beoogde ontwikkelingen omvat tevens de sanering van 't Vishokje van H.S.V. Ameide aan de Doelakkerweg 63 en de sanering van drie geschakelde woningen met bijgebouwen aan de Prinses Marijkeweg 29-31. Het schoolgebouw van de Hendrik van Brederodeschool betreft een circa 50 jaar oud gebouw opgetrokken uit stenen muren en een plat dak. Ter hoogte van de daklijst zijn platen gevelbekleding aangebracht. Aan de westzijde van het plangebied staat het pand van H.S.V. Ameide. Het pand is opgebouwd met potdekselplanken en een golfplaten dak. Aan de zuidzijde van de planlocatie bevinden zich drie geschakelde woningen met bijbehorende bijgebouwen en siertuinen. De woningen zijn opgetrokken uit stenen muren en hebben een zadeldak met dakpannen. In de rapportage van het oriënterend onderzoek is een uitgebreidere beschrijving en een fotobijlage opgenomen (Vos, 2017).

Ruimtelijke ingreep

De beoogde ingreep betreft sanering van de Hendrik van Brederodeschool alsmede de sanering van het pand van H.S.V. Ameide en de drie geschakelde woningen. Ter hoogte van de Liesveldweg 65 zal een nieuw schoolgebouw gerealiseerd worden. Het overige terrein wordt heringericht als schoolplein. Onderstaand volgt een korte opsomming van de ingrepen en effecten van de beoogde ontwikkelingen:

- Verwijderen van terreininrichting: kapwerkzaamheden, afvoer groen en materiaal;
- Sloop van de bestaande panden op het terrein: sloopwerkzaamheden en afvoer materiaal;
- Vergraven terrein; graafwerkzaamheden en grondtransport;
- Terrein bouwrijp maken; aanbrengen puinbed, aanleg nutsvoorzieningen e.d.;
- Realisatie van het nieuwe schoolgebouw: algemene bouwwerkzaamheden;
- Aanleg schoolplein: algemene bestratingswerkzaamheden;
- Revitalisatie terrein: algemene hoveniers- en overige werkzaamheden.

Effecten

Naar aanleiding van de beoogde ruimtelijke ingrepen kunnen de volgende effecten voor vleermuizen optreden:

- Beschadigen, doden en verwonden van nestgebonden, juveniele of individuen van vleermuizen;
- Wegnemen/vernietigen van voortplantings- of vaste- rust en verblijfplaatsen van vleermuizen.

1.3 Te verwachten soorten en functies

Het plangebied heeft mogelijk een functie heeft voor vleermuizen. In het schoolgebouw zijn openingen aangetroffen tussen de gevelplaten ter hoogte van de daklijst die potentieel geschikt zijn als vaste rust- en/of verblijfplaats. Vleermuizen kunnen door deze kieren naar achterliggende of dieperliggende ruimtes kruipen waardoor deze mogelijk functioneel zijn als vaste rust- en/of verblijfplaats. Op basis van habitatkenmerken, het geprefereerde habitat van vleermuizen en *expert judgement* is beoordeeld dat de te slopen bebouwing mogelijke een functie heeft als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen.

Figuur 3 In de bebouwing van de planlocatie zijn verschillende openingen die mogelijk geschikt zijn als vaste- rust en/of verblijfplaats voor vleermuizen.

1.4 Kader Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de voormalige Flora- en faunawet samen met de Boswet en Natuurbeschermingswet vervangen door de Wet natuurbescherming (Wnb). Onder de Wet natuurbescherming vervallen de huidige tabellen 1, 2 en 3 waarin de beschermde soorten zijn opgenomen. Tevens zijn er circa 200 soorten niet langer beschermd en worden enkele bedreigde soorten toegevoegd.

De soortenbescherming binnen de Wet natuurbescherming is opgedeeld in de volgende beschermingsregimes: Vogelrichtlijnsoorten, Habitat-richtlijnsoorten en andere soorten. Voor alle beschermde soorten geldt een ontheffingsplicht. Het bevoegd gezag (de provincie) kan voor de soorten die zijn opgenomen in het 'beschermingsregime andere soorten' vrijstellingsbesluit nemen en hierin onderscheid maken tussen meer en minder strikt beschermde soorten.

In de verordening Ruimte van de provincie Zuid-Holland is voor de volgende soorten vrijstelling opgenomen in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen:

Tabel 1. Soorten waarvoor vrijstelling geldt in het kader van bestendig beheer en onderhoud.

<i>Aardmuis</i>	<i>Gewone bosspitsmuis</i>	<i>Ondergrondse woelmuis</i>
<i>Bastaard kikker</i>	<i>Gewone pad</i>	<i>Ree</i>
<i>Bosmuis</i>	<i>Haas</i>	<i>Rosse woelmuis</i>
<i>Bruine kikker</i>	<i>Huisspitsmuis</i>	<i>Tweekleurige bosspitsmuis</i>
<i>Dwergmuis</i>	<i>Kleine watersalamander</i>	<i>Veldmuis</i>
<i>Dwergspitsmuis</i>	<i>Konijn</i>	<i>Vos</i>
<i>Egel</i>	<i>Meerkikker</i>	<i>Woelrat</i>

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming beschermt soorten en hun leefomgeving, individuele planten en dieren zijn ondergeschikt aan het soortbelang. Het gunstig voortbestaan van de soort mag niet in gevaar komen.

Nee, tenzij

Het basisprincipe in de Wet natuurbescherming is het verbod op beschadiging van beschermde planten en dieren en hun leefomgeving. Ruimtelijke ingrepen mogen niet plaatsvinden tenzij beschermde flora en fauna niet beschadigd en verstoord worden. Bij sommige ruimtelijke ingrepen is schade echter onvermijdelijk. Een wettelijk verplichte natuurtoets geeft vervolgens uitsluiting voor een vrijstelling, een ontheffingsaanvraag of een afkeuring. Belangrijke verbodsbepalingen ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen zijn de §3.1 artikel 3.1 – 3.4 (Vogelrichtlijn), §3.2 artikel 3.5 – 3.9 (Habitatrichtlijn) en §3.3 artikel 3.10 – 3.11 (Andere Soorten). De belangrijkste artikelen zijn hieronder weergegeven.

Artikel 3.5. Habitatrichtlijn

- 1: Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- 2: Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- 3: Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
- 5: Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2 Methode

2.1 Methode

Vleermuisonderzoek

Het onderzoek naar vleermuizen is deels uitgevoerd conform het vleermuisprotocol. Het vleermuisprotocol is ontwikkeld door Het Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdiervereniging. Het protocol vormt een kwaliteitsstandaard wat jaarlijks geëvalueerd wordt. Onderzoeken die volgens het protocol uitgevoerd worden, kunnen in principe volstaan bij ontheffingsaanvraag en juridische procedures. Het onderzoek naar winter- en kraamverblijfplaatsen is uitgevoerd in de periode augustus-september 2017, conform de richtlijnen van het vleermuisprotocol. Het (na de sloop) te bouwen schoolgebouw moet in het schooljaar 2019-2020 in gebruik zijn. De werkzaamheden dienen hiertoe in april 2018 aan te vangen. Gelet op dit maatschappelijke en sociale belang heeft de ontwikkelaar verzocht om de voorjaarsronden te beperken tot 2 onderzoekronden in de april 2018. Deze methodiek is niet conform het vleermuisprotocol (optimale periode 15 mei t/m 15 juli met minimaal 30 dagen tussen de veldbezoeken) waardoor een vertekend beeld kan (zijn) ontstaan van de werkelijke situatie. Opdrachtgever en ontwikkelaar zijn hierover nadrukkelijk geïnformeerd.

2.2 Inventarisatie

Veldbezoek

De planlocatie is 4 keer bezocht (tabel 1) door medewerkers van Blom Ecologie B.V.. Tijdens deze bezoeken zijn de planlocatie en de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen. Tijdens het onderzoek is gelet foeragerende/communicerende vleermuizen. Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van een verrekijker en batdetector.

Tabel 1 De weersomstandigheden voldeden aan de minimumcriteria zoals opgenomen in het vleermuisprotocol.

	Datum	Weersomstandigheden
Vleermuizen 1 (vj)*	10 april 2018	droog, (8/8), 16 °C, wind 0-1 Bft
Vleermuizen 2 (vj)*	16 april 2018	droog, (0/8), 16 °C, wind 0-1 Bft
Vleermuizen 3 (nj)	17 augustus 2017	droog, (0/8), 21 °C, wind 0-1 Bft
Vleermuizen 4 (nj)	25 september 2017	droog, (8/8), 13 °C, wind 1-2 Bft

** Deze veldbezoek hebben plaatsgevonden in een niet optimale periode (15 mei t/m 15 juli, vleermuisprotocol 2017). De weersomstandigheden waren ten tijde van het veldbezoek en enkele dagen voorafgaan aan het onderzoek gunstig.*

Apparatuur

Het onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw is uitgevoerd met behulp van een verrekijker en batdetector, type Petterson 240x. Dit type is *heterodyne* en heeft een *time expansion* functie. De *time expansion* functie maakt het mogelijk de geluidopnames te vertragen waardoor nauwkeurige analyse van de sonargeluiden uitgevoerd kunnen worden. Geluidswaarnemingen zijn opgenomen met een opnameapparaat van het merk Roland, type R-05. De geluiden zijn eventueel geanalyseerd met behulp van de software BATSOUND.

3 Resultaten

3.1 Waargenomen soorten

Gewone dwergvleermuis en laatvlieger

De gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn typische gebouwbewonende soorten. Beide soorten gebruiken ruimten onder daken, in de spouwmuur en achter gevelbekleding als kraam-, zomer-, paar-, en overwinteringslocatie (Limpens et al., 1997; Dietz et al., 2011).

Tijdens alle veldbezoeken zijn waarnemingen gedaan van foeragerende en passerende gewone dwergvleermuizen (*Pipistrellus pipistrellus*). Telkens betrof het slechts enkele (2-4 individuen) foeragerende dieren die ca. 5-15 minuten na zonsondergang of voor zonsopkomst in het plangebied aanwezig waren. Veelal betrof het migrerende/foeragerende dieren in de omgeving van de planlocatie (Doelakkerweg, Liesveld en Prinses Marijkeweg). Op de planlocatie zijn eveneens enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De waargenomen gewone dwergvleermuizen waren in meest gevallen slechts relatief korte periodes van maximaal 10-25 minuten aanwezig.

Gedurende de bezoeken gedurende de najaarsrondes zijn op en nabij de planlocatie geen roepende mannetjes gehoord. Boven de tuinen van de woningen aan de Prinses Marijkeweg 43 t/m 45c zijn gedurende langere tijd (30-45 min.) foeragerende vleermuizen waargenomen gedurende het veldbezoek op 25 september 2017. Tijdens het veldbezoek op 17 augustus 2017 zijn geen zwermactiviteiten waargenomen.

De laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) is waargenomen binnen het plangebied tijdens het veldbezoek op 16 april 2018. De waarneming betreft 1 passerend individu die vanuit westen naar het oosten richting het plangebied trok tussen 20 minuten tot een half uur na zonsondergang. Gezien de locatie en het tijdstip van de waarnemingen is het aannemelijk dat de verblijfplaats van deze soort buiten het plangebied valt.

Tijdens geen van de onderzoeksrondes zijn in- en/of uitvliegende of zwermende vleermuizen geconstateerd op de planlocatie.

Algemene broedvogels

Tijdens de veldbezoeken zijn met name overvliegende, rustende of foeragerende vogels waargenomen. De waargenomen soorten betreffen onder andere: Turkse tortel, houtduif, spreeuw, uil (steenuil of kerkuil) en merel.

Enkele van de vorengenoemde algemene soorten broeden ook in bebouwing. Volledigheidshalve is tijdens het onderzoek gelet op nestindicerend gedrag van overige gebouwbewonende soorten. Tijdens het veldbezoek op d.d. 16 april 2018 is een passerende uil waargenomen langs de zuidkant van het clubgebouw van de visvereniging. Het moment van waarnemen, de vliegrichting en de plotselinge aanwezigheid van de uil hebben tot de sterke indicatie dat deze een verblijfplaats heeft op de zolder van het clubgebouw. Aan de oostelijke zijde is een grote ronde opening aanwezig. Derhalve wordt geadviseerd om te verifiëren of de zolder in gebruik als vast rust- en verblijfplaats van een steen- of kerkuil. In de overige delen van de bebouwing bomen en struiken zijn op basis van nestindicerend gedrag geen nestlocaties gedefinieerd. Het is echter niet uitgesloten dat in de bomen, struiken en overige omliggende vegetatie nesten van lijsters, duiven, kraaiachtigen en kleine(re) zangvogels aanwezig zijn.

Figuur 4 De zolder aan de achterzijde of oostzijde van het clubgebouw is toegankelijk voor uilen. Tijdens het veldbezoek op d.d. 16 april 2018 is een uil waargenomen t.p.v. het clubgebouw. Door de beperkte waarneembaarheid kon niet met zekerheid worden bepaald welke soort waargenomen is, waarschijnlijk betreft het een kerkuil.

3.2 Aanwezige gebiedsfuncties

Tijdens de inventarisatie gewone dwergvleermuizen en laatvliegers waargenomen (3.1). Beschreven wordt wat de betekenis is voor de waargenomen soortgroep.

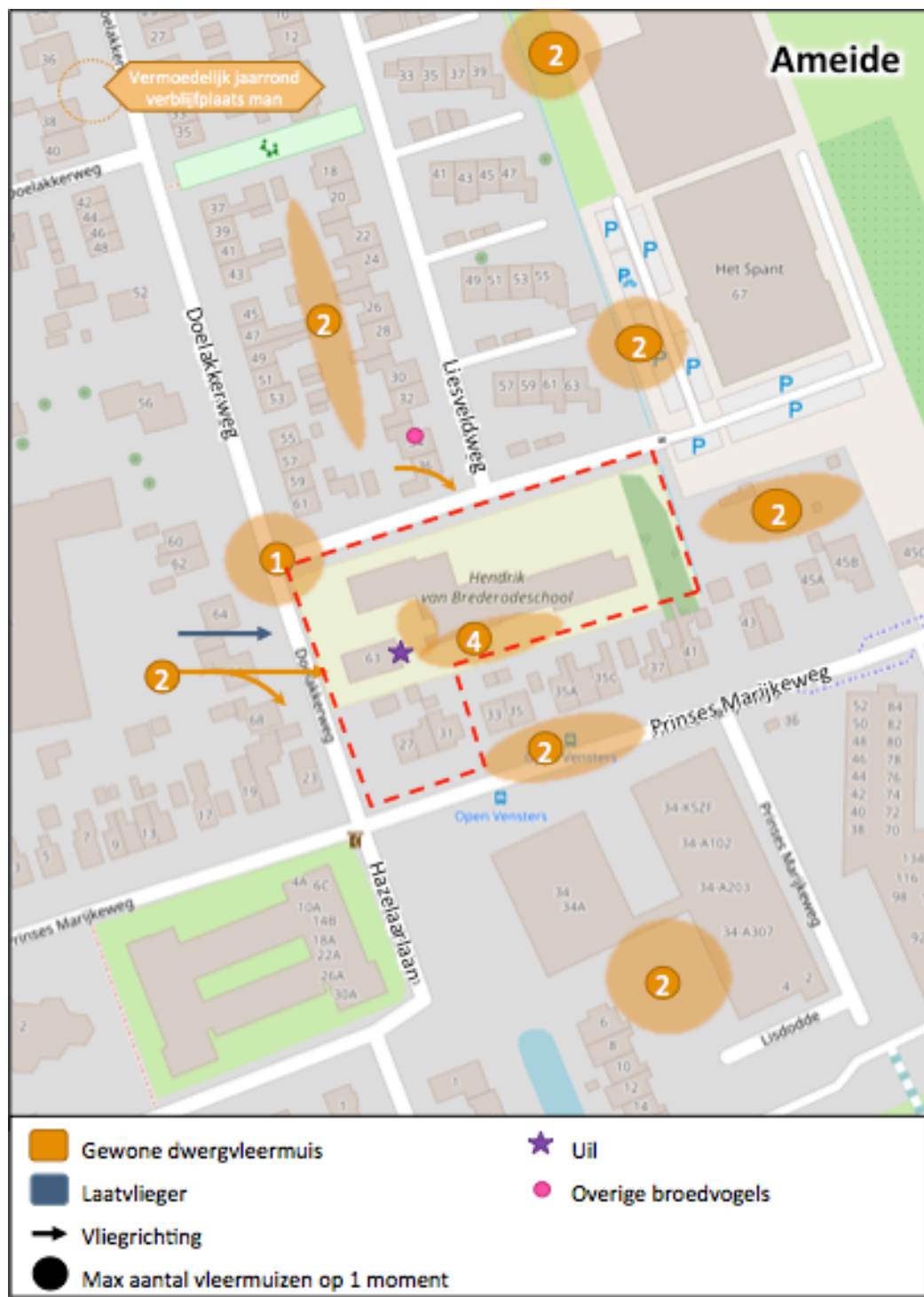
Verblijfplaatsen en leefgebied vleermuizen

Gedurende de veldbezoeken in het najaar 2017 en het voorjaar 2018 zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen geconstateerd in de bebouwing op de planlocatie. De waargenomen vleermuizen hebben hun verblijfplaats buiten de planlocatie en gebruiken de planlocatie (deels) als foerageergebied.

De eerste waarnemingen van vleermuizen tijdens de veldbezoeken vonden in de andere gevallen telkens ruim na het uit- of invliegmoment plaats. Het is aannemelijk dat de verblijfplaatsen (paar, winter, kraam, zomer, etc.) van de waargenomen individuen zich elders in de omgeving bevinden. De historische bebouwing in de kern van Ameide biedt zeer veel geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen. Tijdens het onderzoek is duidelijk geworden dat het plangebied hoogstens in beperkte mate door gewone dwergvleermuis en laatvlieger gebruikt wordt als foerageergebied. Tijdens alle bezoeken maakten de vleermuizen telkens relatief korte perioden gebruik van de planlocatie als foerageergebied. De meeste waarnemingen vonden plaats buiten de planlocatie.

Het aanbod van prooidieren op de planlocatie is relatief laag. De omstandigheden voor insecten die onderdeel uitmaken van het vleermuisdieet zijn limitatief. De locatie is derhalve beperkt geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Gewone dwergvleermuizen en laatvliegers foerageren in stedelijk gebied rondom structuurrijke tuinen, groenstroken, parkachtige structuren en dergelijke. De soort is opportunistische en slechts beperkt gevoelig voor lichtverstoring, reguliere straat- en tuinverlichting leidt niet tot effecten op de soort.

De ontwikkeling (kap van beplanting, sloop bebouwing, gedeeltelijke functiewijziging en nieuwbouw) leidt naar verwachting niet tot een (significante) aantasting van verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van de gewone dwergvleermuis en/of andere vleermuizen. Bijzondere maatregelen of vervolgstappen, anders dan de algemene zorgplicht en het toepassen van vleermuisvriendelijke, zijn op basis van de voorliggende resultaten niet noodzakelijk. Omdat het onderzoek niet geheel volgens het protocol is uitgevoerd blijft er (juridische) onzekerheid bestaan over de volledigheid het onderzoek, mogelijk zijn verblijfplaatsen gemist. De gunstige weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken in april en de hoge mate van activiteit van vleermuizen gedurende deze veldbezoeken geven ons inziens echter een relatief betrouwbaar beeld van de aan- dan wel afwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen.

Figuur 4 waarnemingen tijdens de veldbezoeken ten behoeve van vleermuizen op en rond de planlocatie in Ameide (bron kaart: arcgis.nl).

4 Conclusie

4.1 Conclusie

Vleermuizen

In de periode augustus 2017 - april 2018 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van vleermuizen op de projectlocatie Liesveldweg 65 te Ameide. Het onderzoek is deels uitgevoerd conform de richtlijnen in het vleermuisprotocol (NGB, 2017).

Tijdens het onderzoek is vastgesteld dat de te slopen bebouwing en de te verwijderen beplanting op de locatie geen functie had als vast rust- en verblijfplaats vast rust- en verblijfplaats voor vleermuizen. Tevens maakt de planlocatie geen essentieel onderdeel uit van het functioneel habitat. In de beoogde situatie zijn er voldoende mogelijkheden voor vleermuizen om te foerageren en zich naar de directe omgeving te verspreiden. Op basis van voorliggend onderzoek kan echter niet geheel worden uitgesloten of het gebouw een functie heeft als zomer- en of kraamverblijf. De gunstige weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken in april en de hoge mate van activiteit van vleermuizen gedurende deze veldbezoeken geven ons inziens echter een relatief betrouwbaar beeld van de aan- dan wel afwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen. Volledigheidshalve adviseren we om het onderzoek af te ronden conform het vleermuisprotocol. Indien dit om niet haalbaar is adviseren we u om met bevoegd gezag (provincie Zuid-Holland oftewel Omgevingsdienst Haaglanden) en de gemeente of omgevingsdienst af te stemmen welke maatregelen getroffen kunnen/moeten worden.

Overige soorten

Het onderzoek beperkte zich in beginsel tot het vaststellen van de aan- dan wel afwezigheid vleermuizen. Tijdens het onderzoek is tevens gelet op nesten van en/of verblijflocaties van andere soorten op de planlocatie. Tijdens het veldbezoek op d.d. 16 april 2018 is een passerende steen- of kerkuil waargenomen langs de zuidkant van het clubgebouw van de visvereniging. Uit een inspectie van het clubgebouw op d.d. 11 mei 2018 zijn geen sporen aangetroffen van (kerk)uilen, het is derhalve uitgesloten dat het gebouw een functie heeft voor uilen.

Er zijn geen nesten van overige soorten aangetroffen. Conform de Vogelrichtlijn zijn alle vogels in Nederland beschermd tijdens het broedseizoen (indicatief 15 maart t/m 15 juli). Om overtreden van de Wet natuurbescherming te voorkomen dienen werkzaamheden buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden.

4.2 Vervolgstap(pen)

- 1). Afronden vleermuisonderzoek conform het vleermuisprotocol of overleg met bevoegd gezag

5 Literatuur

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. versie 1.0 juli 2017.

Vos, 2017. Oriënterend onderzoek naar beschermde flora en fauna aan de Liesveldweg 65 te Ameide. Blom Ecologie B.V., Waardenburg

Websites

www.googlemaps.nl

www.planvieuwer.nl

www.vleermuisprotocol.nl

